Från: [redacted]
Skickat: Tue, 1 Oct 2024 14:00:55 +0100
Till: "RLK Funk Registrator" <registrator.rlk@regionstockholm.se>
Ämne: Svar på remiss med dnr RS 2024-0344 Samråd om ny regional utvecklingsplan
Bilagor: Protokollsutdrag svar på remiss Regionalutvecklingsplan för Stokcholms regionen(34511).pdf, Tjänsteskrivles svar på remiss Reginal utvecklingsplan 20240911.docx, Bilaga 2 Regional utvecklingsplan remiss.pdf

Hej,
Här kommer synpunkter på Region Stockholms samråd
om ny regional utvecklingsplan, från SEOM Sollentuna Energi och Miljö AB.

Med vänlig hälsning
[redacted]

[redacted]

EPOST registrator@seom.se
VXL 08-623 88 00 | [redacted]
Box 972, 191 29 Sollentuna | seom.se

SOLLENTUNA ENERGI & MILJÖ

13. Svar på remiss, Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen (Beslut)

Stockholmsregionens vision om att vara Europas mest attraktiva och hållbara storstadsregion att bo, leva och verka i. Visionen konkretiseras i tre övergripande mål för regionens utveckling.

En jämlik, trygg och inkluderande region med god livsmiljö
En ledande kunskaps- och tillväxtsregion
En tillgänglig och robust region utan klimatpåverkande utsläpp

Styrelsen beslutar

att godkänna svar på remiss enligt bilaga 2 till tjänsteskrivelse

att skicka svar på remiss till Region Stockholm

21. Mötets avslutande.

Ordförande tackade styrelsen och förklarade mötet avslutat.

Vid protokollet:

[redacted]

Justeras:

[redacted]

[redacted]

30/9-24

SOLLENTUNA ENERGI & MILJÖ

Dokumenttyp
Tjänsteskrivelse

[redacted]

Till Styrelsen SEOM

Diarienr:
SE/2024/111

Datum:
2024-09-11

Svar på remiss, Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen.

Förslag till beslut

Styrelsen beslutar.

att: godkänna svar på remiss enligt bilaga 1

att: skicka svar på remiss till Region Stockholm

Sammanfattning

Stockholmsregionens vision om att vara Europas mest attraktiva och hållbara storstadsregion att bo, leva och verka i. Visionen konkretiseras i tre övergripande mål för regionens utveckling.

- En jämlik, trygg och inkluderande region med god livsmiljö
- En ledande kunskaps- och tillväxtsregion
- En tillgänglig och robust region utan klimatpåverkande utsläpp

De kan i sin tur brytas ned till målområden som är relevanta för SEOMs verksamheter (ex.vis. världsledande inom grön omställning). Inom dessa områden har Region Stockholm pekat ut prioriterade utvecklingsfrågor där de vill som aktör aktivt skall driva utveckling inom.

- Vidareutveckla cirkulär & fossilfri resursanvändning
- Robusta tekniska försörjningsystem med säker tillgång
- Vidareutveckla regionala stadskärnor (Södra Häggvik)
- En tillgänglig och robust region utan klimatpåverkande utsläpp
- Effektivisera befintliga system för att nyttja kapaciteteten
- Stärkt beredskap i hela samhället

Man pekar även ut de tydliga utmaningarna i ökade behov av kraftförsörjning samt vatten & avloppskapacitet. Ökat behov att samplanera ny teknisk infrastruktur med bebyggelseutvecklingen för att säkerställa funktion och framtida utveckling och samtidigt säkerställa befintliga anläggningars funktion och framtida utveckling vid planering av ny bebyggelse.

SEOMs synpunkter lägger fokus på vad som krävs i ett samordnande perspektiv för att vi skall kunna agera som lokal aktör i Sollentuna där nyckelfrågan blir rådighet över mark för att säkra utvecklingsbehoven för framtidens krav på teknisk försörjning inom all infrastuktur (el, VA, Fjv och fiber) samt avfallshantering.

Dokumenttyp
Tjänsteskrivelse

[redacted]

Till Styrelsen SEOM

Diarienr:
SE/2024/111

Datum:
2024-09-11

Vikten av att ha rätt fördelning för den energiförsörjning som krävs där eldistribution samt fjärrvärme/kraftvärme system kompletterar varandra samt vikten av digital teknik som kan skapa bättre balans mellan infrastrukturernas kapacitet samt efterfrågan.
Det behöver tydligare framgå vikten av att det regionala arbetet kring avfall ska eftersträva enhetlighet gällande avfallssystem samt kommunikation av avfallsfrågor.
SEOM vill även lyfta fram vikten att av att utveckla stadsnäten i regionen

SEOM uppmärksammar även utmaningarna att bygga både flexibla och resilienta system som också klarar de nya krav som kommer med stärkt beredskap.

Det behöver förtydligas hur olika aktörer skall delta och samverka i det arbete som behöver göras, självklart skall den affärsmässiga drivkraften för att samverka och aktivt satsa resurser finnas men det behövs med all säkerhet ”en katalytisk samordnande kraft” samt ekonomiska incitament för att åstadkomma framdrift i det utvecklings/förändringsarbete som kräver stora investeringar.

Bakgrund

Den nuvarande regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen, upphör att gälla i oktober 2026. Region Stockholm har sedan 2022 jobbat fram det samrådsförslag som de önskar våra synpunkter på.

[redacted]

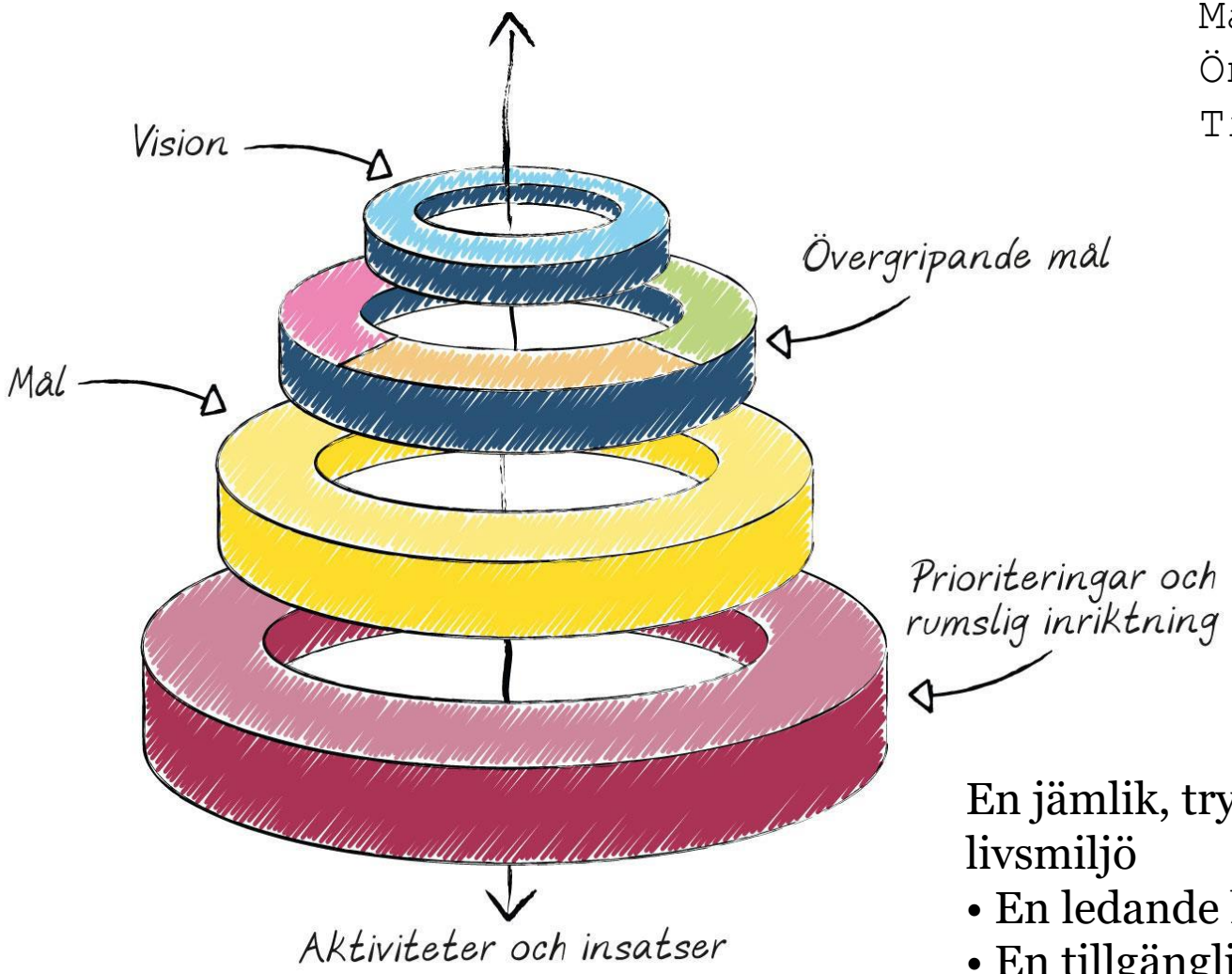
Bilagor:

1. Ny regional utvecklingsplan samrådsförslag
2. SEOMs sammanfattning samt reflektioner

Regional utvecklingsplan

Remissrunda - SEOM

Samrådsförslagets struktur

Målhorisont
Önskat läge 2060
Tidsperspektiv utvecklingsinsatser till

En jämlik, trygg och inkluderande region med god livsmiljö

- En ledande kunskaps- och tillväxtsregion
- En tillgänglig och robust region utan klimatpåverkande utsläpp

Sju styrkor att bygga vidare på

Livskvalitet
Närhet mellan natur & stad
Innovativt & konkurrenskraftigt näringsliv
Hög kompetens & stark arbetsmarknad
Framgångsrika forskningsmiljöer
Motor i grön omställning
Människorna

Tre utmaningar att möta

Hur växer vi hållbart när vi samtidigt blir fler
Minskar vi skillnader i livsvillkor och ökar trygghet
Hur möter vi klimatmålen och skapar en motståndskraftig &
Hur stärker vi internationell konkurrenskraft & växande
Hur stärker vi kompetensförsörjning och får en inkluderan

Vision
Europas mest attraktiva och hållbara storstadsregion att bo, leva och verka i

Övergripande mål

En jämlik, trygg och inkluderande region med god livsmiljö.	En ledande tillväxt- och kunskapsregion.	En tillgänglig och robust region utan klimatpåverkande utsläpp.

Mål

Världsledande inom grön omställning

Uppnå nettoutsläpp 2045

Säkra robust & hållbar energiförsörjning

Stärk elektifieringen

Prioriteringar

Vidareutveckla regionala stadskärnor att leva & verka klimatsmart

Främja grön omställning i näringslivet

Gör det lätt

Stärk regionens vatten & grönområden

Vidareutveckla cirkulär fossilfri resursanvändning

Klimatanpassning för att säkra mark, vatten och livsmedel

Robusta tekniska försörjningssystem med säker tillgång

Effektivisera befintliga system för att utnyttja kapaciteten

Vidareutveckla regionala stadskärnor (Södra Häggvik)

Stockholmsregionens aktörer ska:

• arbeta för att genomföra handlingsplanerna för de regionala stadskärnorna i samverkan med offentliga aktörer, näringsliv, fastighetsägare och akademi samt öka kännedomen om de regionala stadskärnorna och deras potential för Stockholmsregionens hållbara utveckling.

• arbeta för att öka tillgängligheten med gång, cykel och kollektivtrafik till, inom och mellan de regionala stadskärnorna.

• använda de regionala stadskärnorna som testmiljöer för nya idéer och innovationer, och som förebilder i klimatomställningen.

En tillgänglig och robust region utan klimatpåverkande utsläpp

Stockholmsregionens aktörer ska:

• vara drivande i att ta fram och dela metoder som mäter konsumtionens utsläpp av växthusgaser.

• göra det lätt att leva klimatsmart genom satsningar på till exempel hållbart resande och större möjligheter till återbruk, reparation och återvinning.

• skapa förutsättningar för utveckling av fossilfria transporter och påskynda användningen av fossilfria bränslen, bland annat genom utbyggnad av laddinfrastruktur och infrastruktur för biobränslen och vätgas.

• aktivt verka för att klimatpåverkande utsläpp från transporter i Stockholmsregionen ska upphöra till år 2035.

Vidareutveckla cirkulär & fossilfri resursanvändning

Stockholmsregionens aktörer ska:

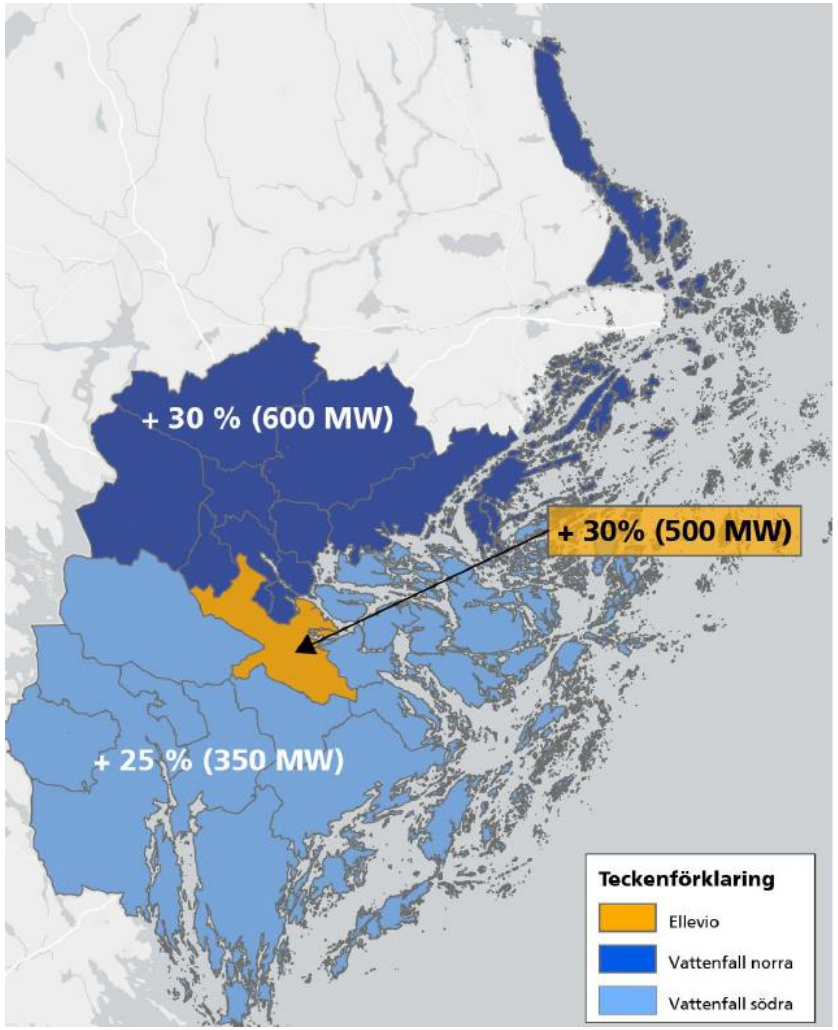
- ställa om alla steg i produktlivscykeln för att säkra låg klimatpåverkan och cirkulär resursanvändning – från design, produktion och affärsmodeller till användning, återanvändning och återvinning.
- ta fram åtgärder för en cirkulär plan- och byggprocess och användning av klimatsmarta byggmaterial.
- prioritera utveckling av befintliga byggnader och anläggningar och använda oss av återbrukat byggmaterial.
- som komplement till minskade utsläpp, öka avskiljning, lagring och upptag av koldioxid genom tekniska lösningar i kraft- och fjärrvärmeverk (bio-CCS) och genom naturbaserade lösningar i Stockholmsregionens markanvändning (kolsänkor).
- bidra till att utveckla kunskap, dela data och beräkningsmetoder för kolsänkor och kolfångst samt säkerställa att kolsänkor är en del i beslutsprocessen vid markanvändning.

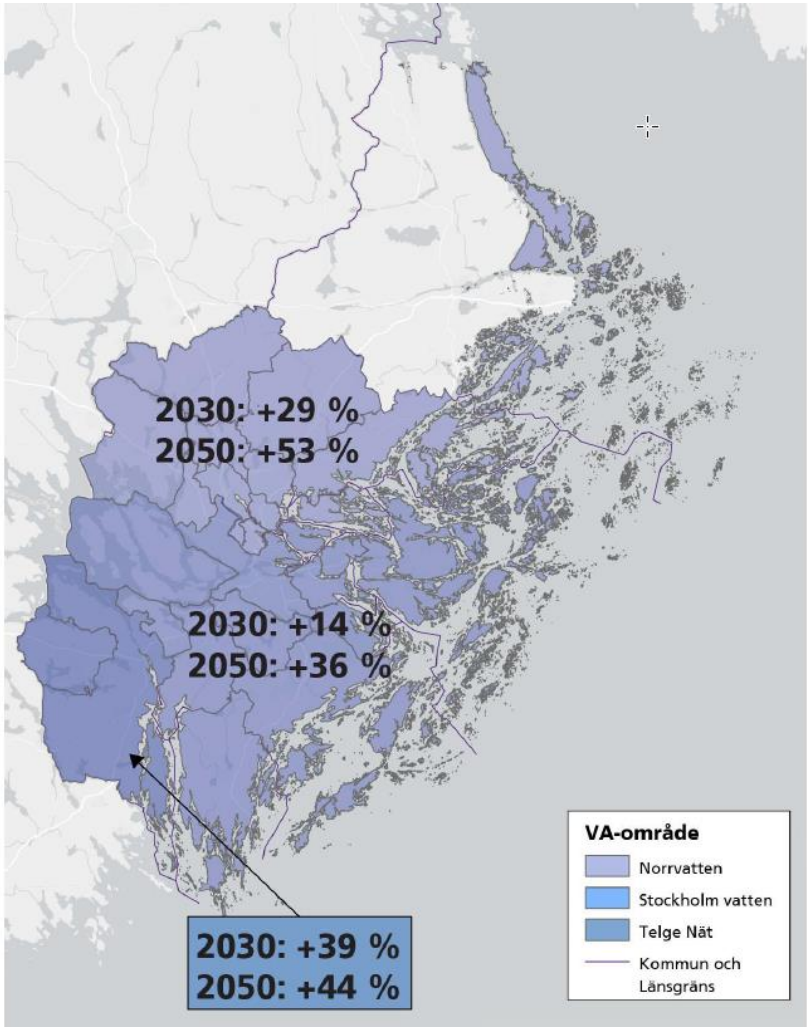
Robusta tekniska försörjningssystem med säker tillgång

Stockholmsregionens aktörer ska:

- underhålla och återinvestera i våra tekniska försörjningssystem, och investera i robusta, flexibla digitala system för att säkerställa framtida behov.
- förbereda den digitala infrastrukturen för framtida uppkopplingsbehov, till exempel av sjukvårdens digitala tjänster och för automatisering inom bland annat skogs- och lantbruk.
- arbeta för att säkra Stockholmsregionens elförsörjning och främja lösningar både för förnybar och planerbar energiproduktion utan fossila utsläpp, som bidrar till eleffekt, minskad klimatpåverkan och stabilitet i elnätet.
- främja lösningar för ökad inomregional produktion av förnybar energi och verka för en förnybar energiförsörjning.
- verka för större samsyn kring behov, krav och lagstiftning för att minska ledtiderna. I utbyggnaden av olika tekniska system bör samförläggning ske när det är möjligt.
- identifiera risker och brister som kan ha negativ påverkan i händelse av kris eller

Ökade behov av kraftförsörjning samt vatten & avloppskapacitet

Effektivisera befintliga system för att nyttja kapaciteteten

Stockholmsregionens aktörer ska:

- utveckla fjärrvärmenätet och koppla samman nät och stationer för att frigöra kapacitet och avlasta elnätet.
- verka för mer effektiv användning av de tekniska försörjningssystemen genom till exempel renovering av fastighetsbestånd och digitalisering.

Stärkt beredskap i hela samhället

Stockholmsregionens aktörer ska:

- förebygga risker och skapa förutsättningar för att hantera kriser i syfte att upprätthålla samhällsviktiga funktioner oavsett situation. Bland annat genom att ge rätt förutsättningar för ändamålsenliga lokaler och infrastruktur för samhällsviktiga verksamheter, och beakta en robust och flexibel civil beredskap vid upphandlingar.
- identifiera synergier mellan beredskap, klimat och hälsa och uppmuntra till alternativa lösningar som samtidigt minskar vår sårbarhet och stärker individernas hälsa och välmående.
- höja kompetensen och förmågan att kunna omhänderta krav på civil beredskap.
- verka för stärkt totalförsvar och delta i planering och övningar som genomförs kopplat till höjd beredskap och ytterst krig.

Resurseffektiv bebyggelseutveckling

Trygga långsiktigt god hushållning av vatten vid planering av ny bebyggelse som riskerar att påverka yt- och grundvatten.

Riskhänsyn och beredskap

Säkerställ att det finns tillräckligt med utrymme för att utveckla och upprätthålla funktionen i transportsystemet och i de tekniska försörjningssystemen när bebyggelsen utvecklas. Skyddsavstånd kan behövas för att hantera risker och störningar.

- Ta hänsyn till risker för översvämning, ras, skred och erosion, inklusive risker som följer med förhöjda havsnivåer och förändrade nederbördsmönster vid planering av ny bebyggelse. Planera samhällsviktig verksamhet så att funktionen kan upprätthållas vid en översvämning.
- Säkerställ en dagvattenhantering som är anpassad till ett förändrat klimat. Beakta även påverkan av ökat dagvatten på kringliggande infrastruktur. Lokalt omhändertagande av dagvatten och naturbaserade lösningar prioriteras.
- Säkerställ hållbara och ändamålsenliga VA-lösningar med tillräcklig kapacitet.

Tekniska försörjningssystem

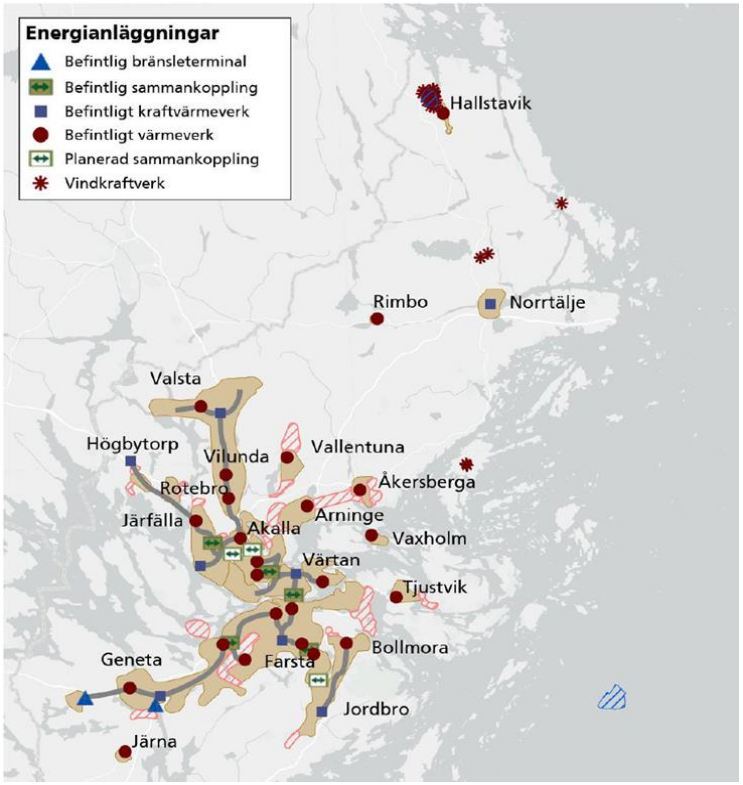
Övergripande förhållningssätt för utveckling av de tekniska försörjningssystemen

Dessa förhållningssätt gäller samtliga tekniska försörjningssystem och ska tillämpas tillsammans med förhållningssätten för respektive system:

- Samplanera ny teknisk infrastruktur med bebyggelseutvecklingen för att säkerställa funktion och framtida utveckling.
- Säkerställ befintliga anläggningars funktion och framtida utveckling vid planering av ny bebyggelse. Skyddsavstånd kan behövas för att hantera risker och störningar som verksamheten medför.
- Vid förändringar som medför negativ påverkan på de tekniska försörjningssystemens funktion behöver en konsekvensbedömning av systemet som helhet genomföras och alternativ utredas som säkerställer att funktionen kan upprätthållas.
- Eftersträva samförläggning av ledningar där det är tekniskt möjligt för ett effektivt utnyttjande av markutrymmet för ledningsdragning.
- Utveckla robusta och resilienta tekniska försörjningssystem som är flexibla och kan upprätthålla funktionen vid yttre påfrestningar och oförutsedda händelser, till exempel risker kopplade till ett förändrat klimat.
- Beakta risken för påverkan på Stockholmsregionens vattenförekomster vid utveckling av de tekniska försörjningssystemen.
- Planera nya anläggningar, byggnader och ledningar med varsamhet om befintliga natur- och kulturmiljövärden.

Energianläggning och energidistribution

De stora energianläggningarna som har en regional betydelse förser länet med en basproduktion av värme, kyla och delvis även elektricitet. Förnybara drivmedel och bränslen produceras i ökande grad även i nya kretsloppsanläggningar. De stora energi-anläggningarna för värme och kyla behöver fortsätta att knytas samman i ett resilient och sammanhängande distributionssystem.

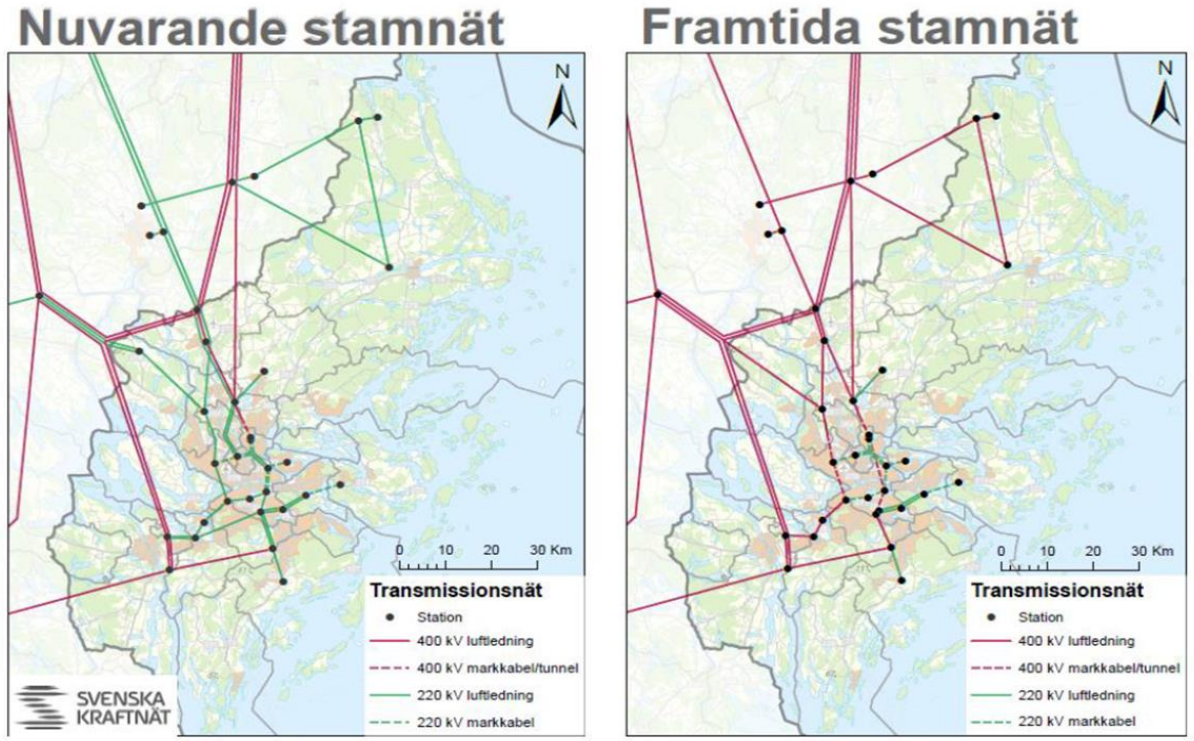

Karta över Stockholms län med information om olika anläggningar som bidrar till Stockholmsregionens energiförsörjning, bland annat värmeverk. Den visar även

Förhållningssätt för att upprätthålla och utveckla anläggningar för energi och eldistribution samt kraftledningar

- Värna och behåll energianläggningar av regional betydelse.
- Lokalisera energianläggningar som är beroende av bränsletransporter i strategiskt goda lägen, nära hamn- eller järnvägsanslutningar och i närheten av drivmedel- och bränsletillgång.
- Säkerställ behovet av mark för utbyggnad av

ningsgator

Avfallsanläggning

Sambanden mellan avfallshantering, avloppsrening och energiförsörjning är starka. Avfall betraktas alltmer som en resurs – viktig för materialåtervinning och för biogas- och energiproduktion. Anläggningarna ligger genomgående i halvperifera lägen, men har goda väganslutningar och delvis även järnvägsanslutningar.

Förhållningssätt för att upprätthålla och utveckla avfallsanläggningarnas funktion

• Värna och behåll avfallsanläggningar av regional betydelse.

• Eftersträva samlokalisering med energianläggningar för avfallsförbränning samt biogas-, biogödsel- och drivmedelsproduktion vid planering av nya anläggningar och utveckling av befintliga anläggningar.

Vattenverk och vattenskyddsområden

Förhållningssätt för att främja en robust vattenförsörjning

• Värna och behåll vattenverk av regional betydelse.

• Skydda yt- och grundvattentäkter med omgivande markområden mot påverkan och utsläpp i enlighet med den regionala vattenförsörjningsplanen.

• Trygga långsiktigt god hushållning med vatten vid planering av ny bebyggelse som riskerar att påverka yt- och grundvatten. Förlust av viktiga funktioner och värden behöver kompenseras med lämpliga åtgärder.

Inrätta vid behov ytterligare vattenskyddsområden för att säkerställa den långsiktiga regionala och lokala vattenförsörjningen i enlighet med den regionala vattenförsörjningsplanen.

Reningsverk

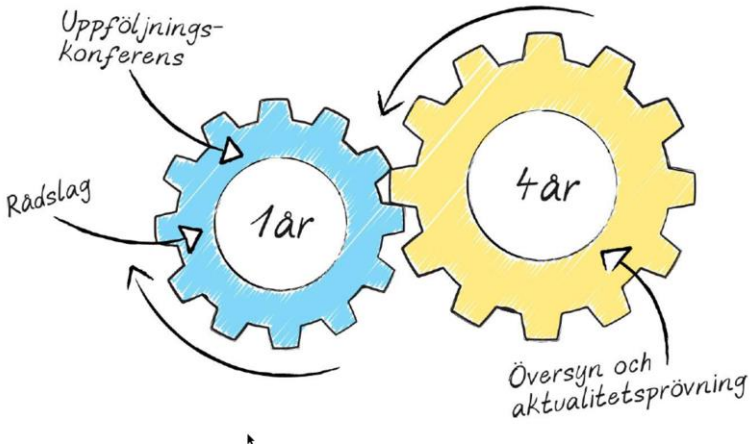
Förhållningssätt för att upprätthålla och utveckla reningsverkens funktion

• Värna och behåll reningsverk av regional betydelse.

• Beakta behovet av ökad kapacitet och behovet av en fortsatt utveckling av de regionala reningsverken vid större exploateringar.

• Lokalisera nya anläggningar i lägen som möjliggör en integrering av avloppshanteringen

Förslag till strukturerad samverkansprocess

Förslag på frågeställningar som skulle kunna diskuteras under ett regionalt rådslag är:

- Vilka gemensamma prioriteringar ska vi lägga extra fokus på under kommande år?
- Vilka regionala strategier, genomförandeplaner, planeringsunderlag och kunskapsunderlag behöver tas fram för olika områden de kommande åren?
- Hur fördelar vi ansvaret och deltagandet i Stockholmsregionen när det gäller olika insatser och aktiviteter?

Vilka inspel vill vi föra in från SEOM…

Frågor som vi önskar era skriftliga inspel på:

Styrkor och utmaningar:

- Har ni synpunkter på de styrkor och långsiktiga utmaningar som beskrivs?
- Hanterar samrådsförslaget de utmaningar vi står inför, däribland klimatförändringar och det förändrade omvärldsläget och dess tänkbara konsekvenser? Vad kan utvecklas?

Vision, mål och prioriteringar:

- Visar vision och mål regionens vilja? Fångar prioriteringarna åtgärder som leder till att vi kan hantera de gemensamma utmaningarna och vidareutveckla regionens styrkor?
- Hur kan prioriteringarna utvecklas? Är någon prioritering viktigare än andra och varför? Bör någon prioritering utgå och varför?
- Vilka indikatorer mäter på bästa sätt målen?

Rumslig utveckling och plankarta:

- Saknar ni information eller förhållningssätt gällande den rumsliga utvecklingen?
- Hur ser ni på plankartans utformning och tillhörande förhållningssätt?
- Är utgångspunkterna för bebyggelsestrukturens avgränsning tydliga?

Gemensamt ansvar för den regionala utvecklingen och former för samverkan:

- Hur ser er organisation på er roll kopplat till den regionala utvecklingen och hur kan er organisation bidra för att vi ska nå planens mål och stärka genomförandet?
- Vilka dialog- och samverkansformer bör vi använda eller utveckla för att kunna agera tillsammans för att nå planens mål och stärka genomförandet?

SEOMs reflektioner

- Vikten av att vidareutveckla förutsättningar i befintlig infrastruktur med digital teknik samt utökad samverkan av aktörer i regionen
- Skapa ökad flexibilitet i samspel mellan användare och försörjningsystem användarflexibilitet och möjlighet att lokalt lagra energi
- Säkerställa en rätt balans mellan den ökade elektifieringen och vikten av att utveckla värdet av en kompletterande infrastruktur med distribuerad värme i regionen

- Det behöver förtydligas hur olika aktörer skall delta och samverka i det arbete som behöver göras, självklart skall den affärsmässiga drivkraften för att samverka och aktivt satsa resurser finnas men det behövs med all säkerhet ”katalytisk kraft” för att få start kraft i mycket av det utveckling/förändringsarbete som krävs vilket är kapitalintensivt.

Vikten av att utveckla fibernätet i regionen behöver synliggöras, står lite kring tekniska försörjningssystem, dock osäker om man ska läsa in Stadsnätet/fiber i detta. De skriver lite kring robusta och resilienta vilket vi fokuserar en del på och som vi kommer att behöva fortsätta att investera i. Det som saknas är nog kring det som står under ”Stärkt Beredskap i hela samhället”, där kan man trycka en del på att säkra rådigheten över fibernätet för behovet av kommutation vid Stärkt beredskap . När man ska bygga ut Rakel 2 eller Nova som det kommer att kallas så trycker man en del på detta, det ska göras av Banverket eller kommunala stadsnät, man bör undvika privata aktörer då man där inte styr över vem som äger dessa över tid. I mobilnäten får man

SEOMs reflektioner och synpunkter

Det stod något om samförläggning av infrastruktur och någon mening senare så stod det flexibilitet och resiliens.
Detta är en motsättning.
Mitt förslag är att vi samförlägger när det finns rationella skäl för detta, i övrigt bygger vi flexibel och resilient infrastruktur efter egen skalle.
Med detta axplock så återkommer jag till huvudfrågan, de vill bara nyttja våra tjänster, **vår infrastruktur får inte den plats den behöver.**

Figur 7 på sidan 39 är felaktig. Värmdö tillhör det norra regionnätet.

- Vikten av att vidareutveckla förutsättningar i befintlig infrastruktur med digital teknik samt utökad samverkan av aktörer i regionen
- Skapa ökad flexibilitet i samspel mellan användare och försörjningsystem användarflexibilitet och möjlighet att lokalt lagra energi
- Säkerställa en rätt balans mellan den ökade elektifieringen och vikten av att utveckla värdet av en kompletterande infrastruktur med distribuerad värme i regionen
- Vikten av att utveckla fibernätet i regionen
- Det behöver förtydligas hur olika aktörer skall delta och samverka i det arbete som behöver göras, självklart skall den affärsmässiga drivkraften för att samverka och aktivt satsa resurser finnas men det behövs med all säkerhet ”katalytisk kraft” för att få start kraft i mycket av det utveckling/förändringsarbete som krävs

SEOMs reflektioner och synpunkter

Såväl vatten och avlopp som avfall kräver ytor i närheten om det ska finnas möjlighet till effektivt resursutnyttjande, minskade transporter och klimatanpassning.
För att nyttja avfall som resurs måste det finnas regionala/lokala masshanteringsplatser (som också tas upp) men också nära till omlastning av olika avfallsfraktioner om de ska kunna nyttjas effektivt och transporterna minska. Det ska finnas plats för ÅVC:er och FNI. Vi drar nu mot en storskalighet som hindrar oss. Det regionala arbetet kring avfall ska eftersträva enhetlighet gällande avfallssystem samt kommunikation av avfallsfrågor. Exempel på detta är enhetliga system på allmänna platser, skyltar och annat kommunikationsmaterial som förstärker igenkänningsfaktorn och förenklar informationsförmedlingen. Regionala initiativ för cirkulär hantering av material som annars riskerat bli avfall ska eftersträvas. En plan för enklare transport till befintliga och nya avfallsanläggningar. Säkerställ att Stockholmsregionen verkar för att minska avfallsmängderna uppströms, exempelvis vid produktplanering samt regionala projekt, inköp och upphandlingar.

För vattens del så är vi i stort behov av större kapacitet på vatten- och avloppsreningsverk. Där kommer också större krav på rening. Klimatförändringar påverkar råvattnet i vår vattentäkt Mälaren och storskaligheten gör oss sårbara. Därför finns en skyldighet att värna om de grundvattenförekomster som finns i regionen. Ökat behov av kapacitet och leverans kräver behov att ta mark i anspråk för distribution, vilket också nämns.

Dagvattenhanteringen är platskrävande för att klara framtida klimatförändringar samt ökat krav på rening för att skydda våra sjöar. Viktigt i sammanhanget är att allt som byggs och utvecklas i regionen höjdsätts.

Förslag finns att samlokalisera avfallsplatser och reningsverk med energiförsörjningssystem. Kan man få till det så är det nog klokt.

Men – sammanfattningsvis – mark måste säkras för den tekniska försörjningen i de olika delområdena.

RUFS 2050 – delmål för år 2030

Mål 1. En tillgänglig region med god livsmiljö

1. Minst 22 000 bostäder per år behöver tillkomma.
2. Kollektivtrafikens restid mellan regionala stadskärnor, och till Arlanda flygplats, ska vara konkurrenskraftig med bilens restid.
3. Andelen av länets invånare som upplever besvär av trafikbuller och dålig luftkvalitet ska inte öka.
4. Minst 95 procent av ny bebyggelse bör tillkomma i regionens relativt sett mest tillgängliga lägen.

Mål 2. En öppen, jämställd, jämlik och inkluderande region

1. Skillnaderna i förväntad medellivslängd mellan olika socioekonomiska grupper och kommuner i länet ska minska och medellivslängden ska öka för samtliga.
2. Förvärvsfrekvensen hos befolkningen mellan 20–64 år ska vara väl över 80 procent för både kvinnor och män, och gapet mellan inrikes- och utrikesfödda ska minska.
3. Andelen gymnasieelever som inom tre år fullföljer utbildningen och får en gymnasieexamen ska vara högre än 80 procent, och skillnaderna mellan gymnasieskolorna och länets olika kommuner ska minska.
4. Andelen som känner tillit till sina grannar ska öka och otrygghetens påverkan på livskvaliteten och invånares utsatthet för våldsbrott ska minska.

Mål 3. En ledande tillväxt- och kunskapsregion

1. Andelen sysselsatta med högre utbildning, respektive sysselsatta inom kunskapsintensiva yrken ska vara minst 55 procent för både kvinnor och män.
2. Antalet nystartade företag ska öka till 18 per 1 000 invånare.
3. Privata och offentliga investeringar i forskning och utveckling (FoU) ska uppgå till minst 4,5 procent av bruttoregionalprodukten.
4. Samtliga invånare, företagare och offentlig sektor ska ha tillgång till fast och mobil bredbandsuppkoppling med höga överföringshastigheter.

Mål 4. En resurseffektiv och resilient region utan klimatpåverkande utsläpp

1. De årliga direkta utsläppen av växthusgaser ska vara mindre än 1,5 ton per invånare och utsläppen av växthusgaser ur ett konsumtionsperspektiv ska halveras.
2. Den årliga energianvändningen per invånare ska minska kontinuerligt till under 16 MWh, och regionens energiproduktion ska vara 100 procent förnybar.
3. Kollektivtrafikens andel av de motoriserade resorna ska öka med fem procentenheter i jämförelse med 2015, och minst 70 procent av alla resor inom länet ska ske med gång, cykel och kollektivtrafik, och cykelandelen ska vara 20 procent i enlighet med den regionala cykelplanen.
4. Hushållsavfallet ska ha minskat till högst 360 kg per person och år och minst 70 procent, inklusive matavfallet, ska materialåtervinnas.